

Cirkulärnr: 2001:92
Diariernr: 2001/1500
Handläggare: Heidrun Kellner
Sektion/Enhet: Skolsektionen
Datum: 2001-08-14
Mottagare: Kommunstyrelsen
Personalkontoret
Grundskola
Gymnasieskola
Rubrik: Aktuellt om skolan 2001
Bilagor: Skriften ”Aktuellt om skolan 2001”

Skolsektionen
Heidrun Kellner

2001-08-14

Kommunstyrelsen
Personalkontoret
Grundskola
Gymnasieskola

Aktuellt om skolan 2001

Svenska Kommunförbundet presenterar bifogade skrift på ett presseminarium den 15 augusti. Det är fjärde året i rad som vi inför höstterminsstarten försöker ge en aktuell bild av skolan. Vi redovisar valda delar ur tillgänglig statistik som belyser utvecklingen i grund- och gymnasieskolan ur ett nationellt perspektiv. Kort sammanfattat tar vi upp följande:

Betygsresultaten blir inte bättre

Vi har tidigare år visat att den svenska skolan står sig väl i internationella jämförelser när det gäller att uppfylla kunskapsmålen. Samtidigt har vi hävdad att vi med våra nationella ambitioner som måttstock ändå inte kan vara nöjda med utvecklingen på detta område. Under året har vi inte hittat några nya relevanta internationella jämförelser, men de senaste årens utveckling i den svenska skolan - att färre elever når kunskapsmålen i grundskolan, att färre blir behöriga till gymnasieskolans nationella program, att färre elever fullföljer gymnasieskolan inom fyra år och att andelen med behörighet till högskolestudier minskar - manar till eftertanke.

När det gäller att bedöma skolans måluppfyllelse är vi fortfarande nästan helt hänvisade till prov- och betygsresultat för en begränsad del av läroplanens mål, nämligen ämneskunskaper. Vid en närmare granskning bygger dessutom betygsresultaten inte alltid på en likvärdig bedömning. Och de säger absolut ingenting om skolans prestationer när det gäller att t ex bryta den ofta konstaterade samvariationen mellan elevernas bakgrundsförutsättningar och betygsresultaten. Men det finns just nu ett växande intresse att sätta skolans prestationer i centrum snarare än elevernas.

Det finns skillnader i elevsammansättningen i fristående och kommunala skolor

När man diskuterar och jämför måloppfyllelsen för elever och skolor kan det vara av intresse att veta att Skolverkets kartläggning av elevsammansättningen i skolor med olika huvudmän visar att det finns skillnader mellan kommunala och fristående skolor med avseende på några av de bakgrundsfaktorer som erfarenhetsmässigt brukar ha betydelse för elevernas betygsresultat. Så är t ex utbildningsnivån hos föräldrarna högre när det gäller elever i både fristående grund- och gymnasieskolor än i kommunala skolor.

Resurserna ökar

Resurssatsningen på skolan ökar nu och har egentligen gjort så även under det kärva 1990-talet. Men eftersom samtidigt antalet elever ökat kraftigt sjönk resurserna per elev under första delen av 1990-talet - framför allt i grundskolan. Mellan 1998 och 1999 satsade kommunerna fyra miljarder mer på grund- och gymnasieskolan. Och fram till 2000 tillförde kommunerna enligt Skolverkets preliminära beräkningar ytterligare 2,3 miljarder. Det kan jämföras med den satsning på fem miljarder i s k Wärnerssonpengar som kommer att ha uppnåtts först om fem år.

Men kommunerna får inte göra prioriteringarna

Vi pekar i skriften också på det dilemma som uppstår för en del kommuner när i och för sig välkomna statliga extra tillskott men öronmärkta sådana får till följd att bidragsreglerna snarare än behoven blir styrande för kommunernas prioriteringar. För även om resurserna fortsätter att öka så ökar även resursanspråken när babyboomens elever övergår från den billigare grundskolan till den dyrare gymnasieskolan. Och statens krav på kommunerna att uppnå balans i ekonomin kvarstår!

Fortsatt intresse för läraryrket men lärarbristen ökar likväl

Vår prognos om lärarförsörjningen visar att kommunernas problem att hitta pedagogiskt utbildade lärare accelererar allteftersom babyboomen går igenom skolans olika nivåer och allt fler lärare pensioneras. Skollagen kräver av kommunerna att de anställer lärare med pedagogisk utbildning. Men trots att intresset för lärarutbildningen har varit mycket större under senare år än tillgången till utbildningsplatser så räcker inte lärarna till. Därför tvingas kommunerna anställa allt fler lärare som saknar pedagogisk utbildning. Av dessa har dock de flesta någon annan högskoleutbildning, och många har hunnit med delar av sin lärarutbildning.

Få lämnar läraryrket

Personalrörligheten är låg bland lärare, lägre än i andra kommunala yrken. Av lärarna i åldersgruppen 35-54 år är det bara ca två procent som årligen lämnar kommunerna – och en del av dem kommer tillbaka efter några år. Avgången är av naturliga skäl högst i ålderskategorin 54-64 år, men det är faktiskt färre i den kategorin som lämnat kommunerna under de senaste åren jämfört med tidigare.

De flesta eleverna trivs men stressen ökar

De allra flesta eleverna trivs bra i skolan och känner sig lugna och trygga, men fler känner sig mobbade av andra elever eller lärare. Fler känner sig också stressade jämfört med tidigare år, och en del studier ifrågasätter nu t ex de behörighetsregler som anses öka stressen inför övergången till gymnasieskolan.

Organisation och arbetsätt viktiga för resultaten

Och återigen pekar olika studier på vikten av förändrad organisation och förändrade arbetsätt. Det kan gälla ökade ambitioner att använda arbetslagen för pedagogisk utveckling, ett mer aktivt pedagogiskt ledarskap, ökat inflytande från elevernas sida på undervisning och skolarbete, kommunernas ansvar att stimulera samverkan mellan skolor och mellan olika skolnivåer med syfte att öka likvärdighet och rättvisa i betygsättning, nytänkande när det gäller hur stödet till enskilda elever skall utformas samt förbättrad information till elever och föräldrar om kursplaner och betygskriterier. Det är steg i den riktningen som bevisligen gör skolor framgångsrika.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Skolsektionen

Louise Fernstedt

Bilagor

Skriften "Aktuellt om skolan 2001"